

25.10.2017 Ministru prezidenta Māra Kučinska uzruna Saeimā 2017. gada 25. oktobrī

Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze!

Cienījamās deputātes, godātie deputāti, ministri, dāmas un kungi!

Gads tuvojas beigām un, kā parasti šajā laikā, Saeimai ir jāpieņem lēmums par nākamā gada valsts budžetu. Šis jau ir otrs manis vadītās valdības budžeta projekts, kurš pilnībā balstās valdības deklarācijā noteiktajās prioritātēs. Jau ir publiski nosauktas 2018. gada valsts budžeta galvenās prioritātes un tās ir: veselības aprūpe, demogrāfijas politika un valsts drošība.

Sākšu ar pēdējo, bet noteikti svarīgāko. Nākamā gada budžetā valsts aizsardzībai paredzēts novirzīt 2% no iekšzemes kopprodukta. Tas bija solījums, kuru Latvijas valdība deva saviem rietumu sabiedrotajiem un partneriem jau pirms vairākiem gadiem. Ir mainījušās valdības, ir mainījušās deklarētās prioritātes, bet solījums tika turēts. Tas liecina par Latvijas Saeimas deputātu un to apstiprināto valdību politisko briedumu un spēju nepalikt savu partiju interešu lokā, brīžos, kad runa ir par Latvijas drošību un arī likteni. Lēmums palielināt valsts aizsardzības budžetu līdz NATO standartu noteiktajam līmenim noteikti paaugstinās Latvijas, kā uzticama partnera, reputāciju mūsu sabiedroto acīs, un mēs varēsīm cerēt uz viņu atbalstu arī turpmāk. Lieki būtu piebilst, ka sabiedroto atbalsts Latvijai ir vitāli nepieciešams. Protams, jāuzsver arī to, ka aizsardzības budžeta palielināšana ir sava veida izaicinājums Aizsardzības ministrijai. Nauda jātērē saprātīgi un tikai ar vienu mērķi - Latvijas aizsardzības spēju stiprināšanu. Esmu pārliecināts, ka aizsardzības nozares vadītāji apzinās, ka valstij ir arī daudz citu prioritāšu un tāpēc viņiem jāstrādā iespējami efektīvāk, lai sabiedrībai ne mirkli nerastos šaubas par aizsardzības budžeta tēriņu lietderību.

Vēl viena gadiem piesauktā daudzu valdību prioritāte ir bijusi demogrāfijas politika jeb pavisam konkrēti, dzimstības veicināšana. Runu allaž ir bijis daudz, bet darbu pavisam maz. Negribu izteikt pārmetumus nevienai no iepriekšējām valdībām, jo tas ir viens no sarežģītākajiem jautājumiem jebkurai valdībai, neatkarīgi no tās ideoloģiskās ievirzes. Uzsākot jebkuru diskusiju par demogrāfijas jautājumiem, agri vai vēlu mēs nonākam pie naudas jautājuma.

Paldies Demogrāfijas lietu centram par neatlaidīgu šī jautājuma aktualizēšanu, - pēc garām debatēm par nākamā gada demogrāfijas politikas prioritāti tika noteikta trešā bērna politika. Tam budžetā ir paredzēts arī nepieciešamais finansējums. Paldies arī Labklājības ministrijai par iesaisti un līdzdalību labākā konkrētā risinājuma izstrādē, garantējot, ka, mainot atbalsta sistēmu nebūs neviena zaudētāja, vienlaikus saglabājot

sākotnējo ideju, ka par trešo nepilngadīgo bērnu ģimene ik mēnesi saņems ievērojami lielākus pabalstus.

Skaidrs, ka ar to ir par maz, jo skeptiķi ironiski atgādina, ka pirms trešā bērna ir jāpiedzimst pirmajam un otrajam. Viņiem ir taisnība un jebkurai valdībai darba būs atliku likām. Demogrāfijas politiku noteikti ir jāskata daudz plašākā kontekstā, saistot to ar ekonomikas politiku, mājokļu politiku, izglītības un veselības aprūpes sistēmām. Māmiņu kluba vadītāja Sandija Salaka vakar Latvijas Radio sacīja, ka jaunas sievietes vēlas radīt bērnus, bet ir dažādi šķēršļi, kas viņas attur no lēmuma pieņemšanas. Es sapratu, ka šie šķēršļi nav saistīti tikai ar finansēm. Domāju, ka Demogrāfijas lietu centram jāidentificē visi šie traucēkļi un jānāk klajā ar priekšlikumiem to novēršanai. Varbūt daudzos gadījumos tas nemaz neprasa lielus finansiālos līdzekļus.

Nozare, kuru varētu dēvēt par nākamā gada valsts budžeta prioritārāko prioritāti ir veselības aprūpe. Finanšu ministre visu 2018. gada budžetu nosauca par veselības aprūpes veicināšanas budžetu. Viņai var piekrist, jo nākamā gada budžetā veselības nozarei ir paredzēts piešķirt vairāk kā vienu miljardu eiro. Summa ir liela, bet arī nozares vajadzības ir lielas. Spiediens no dažu sociālo partneru puses palielināt veselības budžetu neapsīkst, bet tas ir lielākais, kādu mēs šobrīd varam atļauties. Veselības aprūpes sistēma brēc pēc reformām, tāpēc tiek ieviests arī jauns sistēmas finansēšanas modelis, kurā pakalpojumu klāsts veselības aprūpē tiek saistīts ar sociālajām iemaksām. Ja mēs vēlamies veidot solidāru un taisnīgu sabiedrību, mums nav citas izejas. Sociālo iemaksu esamība vai neesamība ir taisnīguma kritērijs.

Liela nauda ir liela atbildība. To ir jāsaprot gan Veselības ministrijas vadībai, gan visiem nozares iestāžu vadītājiem un arī tās viedokļu līderiem, kuri bieži eksponējās dažādos interneta portālos un preses izdevumos. Krīze veselības aprūpes nozarē nav beigusies, bet iespējas sekmīgi turpināt reformas, līdz ar finansējuma palielinājumu, ir pieaugušas. Sabiedrība gaida pozitīvas pārmaiņas un viņai ir tiesības to darīt. Veselības aprūpes sistēmai ir nepieciešama efektīva un kompetenta pārvaldība, nepakļaujoties kuluāru sarunās panāktajiem lēmumiem vai korporatīvajām grupām. Pats ir svarīgākais ir pacients, cilvēks, kurš tiek ar savu ārstējošo ārstu un kuram māsiņa paņem, piemēram, asins analīzes. Šie cilvēki ir veselības aprūpes patiesā seja, viņi ir jāciena un jālolo. Runāšana par dažu veselības aprūpes iestāžu administratīvo vadītāju algām brīžiem izklausās pēc provokācijas. Dakteru trūkst, māsu trūkst, bet naudas iestāžu vadītāju algām netrūkst. Tas ir ačgārni. Ceru, ka ministrijai pietiks jaudas un kompetences virzīt uz priekšu reformu procesu, nezaudējot visu labo, kas sistēmā jau ir izveidots.

Šis gads Latvijas tautsaimniecībai līdz šim ir bijis ļoti veiksmīgs. Ekonomikas izaugsmes temps ir sasniedzis, vai pat pārsniedzis, 4%. Jāatzīst, ka tas ir saistīts ar Eiropas struktūrfondu apgūšanu, tomēr līdzās tam uzlabojas arī situācija eksporta tirgos, pieaug iekšējais patēriņš un kreditēšana. Makroekonomiskā situācija ir stabila, mums ir salīdzinoši zems valsts parāds un sabalansēta maksājumu struktūra. Latvija attīstās un, ja esošais attīstības temps saglabāsies arī 2018. gadā, mēs varēsim runāt

par valsts ekonomisko izrāvienu. Tā mērķis ir iespējami ātrāk sasniegt ES dalībvalstu vidējo dzīves līmeni, kas nobremzētu Latvijas iedzīvotāju ekonomisko emigrāciju un veicinātu aizbraucēju atgriešanos.

Brīžiem atskan balsis, ka Latvijas ekonomika attīstās pārāk strauji un mēs tuvojamies jaunai krīzei. Šīs balsis mēģina atsaukt atmiņā 2008. gada notikumus. Tam ir grūti atrast faktoloģisku pamatu, jo šogad makroekonomikā nav atrodamas lielas attīstības disproporcijas un ekonomikas ievainojamības riski ir zemi. Mēs varētu veidot uzkrājumus, bet tad mums nebūtu papildu līdzekļu sociāli jūtīgajām nozarēm, pirmkārt veselības aprūpei.

Saeimas pieņemtā nodokļu reforma dos papildu stimulu Latvijas tautsaimniecības attīstībai, un pēc dažiem gadiem mēs sāksim veidot rezerves, kas vairo mūsu drošību.

Nākamā gada budžets ir Saeimas vēlēšanu gada budžets, bet tajā nav ne pīles populisma. Tāpēc tas ir taisnīgs attiecībā pret visu Saeimā pārstāvēto partiju deputātiem. Zinu, ka jūs esat valstsvīri, kuri prot pieņemt drosmīgus lēmumus.

Aicinu Latvijas Republikas Saeimas deputātus atbalstīt valsts 2018. gada budžetu pirmajā lasījumā.